



## કેળના પાકની જૈવિક ખેતી પદ્ધતિ

ફળ પાકોમાં કેળા મોખરાનું સ્થાન ધરાવે છે. એકમ દીઠ વધુમાં વધુ ખાદ્યપેદાશ આપતા અને બીજા ફળોની સરખામણીમાં વધારે કાર્બોહાઇડ્રેટ, શર્કરા, કેલરી તેમજ ઉત્પાદન અને આવક આપવા માટે કેળાનો પાક ખાસ જાણીતો છે. ભારતમાં કેરી પછી ફળ પાકોમાં કેળા બીજું સ્થાન ધરાવે છે. કેળાના પાકમાં સરેરાશ ૪૦% થી ૫૦% નુકશાન રોગ અને જીવાતોથી થાય છે. જેમાં ખાસ કરીને બનાના વિવિલ (કેળનું ચાંચવું) તથા કૃમિ (નિમેટોડ્સ) થી થતું નુકશાન સૌથી વધુ હોય છે જેને નિયંત્રણ કરવું ખુબજ જરૂરી છે.

### મુખ્ય જીવાતો



કેળનું ચાંચવું



સ્ટેમ બોરર



મોલો



થિપ્સ



પાલ કચીરી

### મુખ્ય રોગ



કૃમિ (નિમેટોડ્સ)



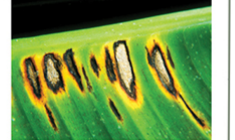
કેળનો સૂકારો (પનામા વિલ્ટ)



સીગાટોકા લીફસ્પોટ



બન્યીટોપ વાયરસ



બ્લેક લીફસ્પોટ

## જૈવિક વ્યવસ્થાપન

સારી ગુણવત્તા અને રસાયણ મુક્ત કેળાના વધુ ઉત્પાદન માટે નીચેની આદર્શ કૃષિ પદ્ધતિઓ અપનાવવી જોઈએ.

૧. કેળની રોપણી માટે સારા નિતારવાળી અને ફળદ્રુપ જમીનની પસંદગી કરવી જોઈએ.
૨. ઉનાળામાં ઉડી ખેડ કરવી જોઈએ.
૩. કેળના વાવેતર પહેલા જમીનના પોષકતત્વો અને પી.એચ.ની પ્રાયોગિક ચકાસણી કરાવી તેનું પૃથ્થકરણ કરવું. જરૂર મુજબનું છાણીયું ખાતર, સૈન્દ્રિય ખાતર, એરંડી ખોળ, લીબોળી ખોળ જમીનમાં આપવા.
૪. કેળના પાકનું સતત એકના એક ખેતરમાં વાવેતર ન કરતા પાકની ફેરબદલી શેરડી, ડાંગર, મગફળી અને શાકભાજી પાકો સાથે કરવી જોઈએ જેથી કરીને જમીનજન્ય રોગ અટકાવી શકાય.
૫. પેશીસંવર્ધન (ટીશ્યુકલ્ચર)થી ઉછરેલા છોડ રોપવાનો આગ્રહ રાખવો જોઈએ.
૬. રોગીષ્ટ ખેતરોમાં મુલાકાતીઓની વધુ પડતી અવરજવર પર રોક લગાવવી તેમજ રોગીષ્ટ ખેતર ક્વોરેન્ટાઇઝ કરવું.
૭. રોગીષ્ટ ખેતરમાં વપરાયેલ ઓજારો, પાણી, તેમજ અન્ય વસ્તુઓનો બીજા ખેતરમાં ઉપયોગ ટાળવો.
૮. રોગીષ્ટ ખેતરમાં કામ કરતા મજુરોના પગરખા, ઓજારો તેમજ અન્ય વસ્તુઓને રોગમુક્ત દ્રાવણ બનાવી તેમાં ડુબાડી જંતુમુક્ત કરી પછી જ ઉપયોગમાં લેવા.
૯. મિશ્રપાકમાં મગફળી અને કેળના પાકને વાવવાથી રોગની તીવ્રતા ઓછી થાય છે.
૧૦. ચોમાસા દરમિયાન રોગગ્રસ્ત ખેતરનું પાણી તંદુરસ્ત ખેતરમાં ન જાય તેની કાળજી રાખવી.
૧૧. કેળના પાકને કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં પાણીની ખેંચ ન પડે એની ખાસ કાળજી રાખી નિયમિત પાણી આપવું. શક્ય હોય ત્યાં સુધી ડ્રીપ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવો.
૧૨. કેળના મુખ્ય થડની બાજુમાંથી નીકળતા પીલા સતત દુર કરવા ખાસ જરૂરી છે.



## કેળના વાવેતર સમયે એક એકર વિસ્તારમાં નીચેના મિશ્રણનો ઉપયોગ કરવો.

- કેળના પાકમાં સુકારો, કોહવારો તેમજ કૃમિ જેવા જમીનજન્ય રોગોના નિયંત્રણ માટે મોનીટર એચ.પી ૫૦૦ગ્રામ, યોર્કર એચ.પી ૫૦૦ગ્રામ તેમજ સુડોઝોન એચ.પી ૫૦૦ગ્રામ પ્રમાણે જમીનમાં આપવું.
- કેળના પાકમાં બનાના વિવિલ (કેળનું ચાંચવું) તેમજ જમીનજન્ય કિટકોના નિયંત્રણ માટે બાયોસોફ્ટ એચ.પી ૫૦૦ગ્રામ પ્રમાણે જમીનમાં આપવું.
- બાયોફીલ્ડ કોમ્બો દાણાદાર ૩કિલો તેમજ માઇકોઝોન ૧૦૦ગ્રામ જમીનમાં આપવું જેમાં એન.પી.કે. બેક્ટેરીયા, મૂળનો પ્રચંડ વિકાસ અને પાકને પોષક તત્વો ઉપલબ્ધ કરતી માઇકોરાઇઝા(વામ) કુગ, જમીનની સમગ્ર જીવ-સૃષ્ટિને વિકસાવતાં સી-વીડ્ઝ અને હ્યુમિક એસીડ સાથેની સંપૂર્ણ બાયોલોજી છે જે લાંબા સમય સુધી ઉપયોગી બને છે અને ખર્ચનું સંપૂર્ણ વળતર આપે છે.
- મી.સલ્ફર ૩કિલો જમીનમાં આપવાથી સલ્ફર તત્વની ઉણપને દૂર કરે છે.

## કેળના વાવેતરના ૪૫ દિવસ પછી એક એકર વિસ્તારમાં નીચેના ઉત્પાદનોની માવજત આપવી.

- બાયોફીલ્ડ પ્રવાહી ૧લિટર પ્રમાણે જમીનમાં આપવાથી પાકને સંપૂર્ણ પોષણ મળે છોડનો સર્વાંગી વૃદ્ધિ વિકાસ થાય.
- સેફ્ટોન ૧કિલો (સલ્ફર ૪૦% એસ.સી) ગોળતત્વ તરીકે જમીનમાં સલ્ફરની ઉણપને દૂર કરે છે.
- બાયોસ્માર્ટ ઝીક (ઝીક દ્રાવ્ય બેક્ટેરીયા) ૧લિટર જમીનમાં આપવાથી અલભ્ય ઝીકને લભ્ય સ્વરૂપમાં રૂપાંતર કરે છે.
- પાક અવસ્થાના ૭૦ દિવસ પછી એન્ટીટી ૫૦૦મિ.લી. + લાઇફલાઇન ૫૦૦મિ.લી. + રનોફ-૧૦૦ ૬૦મિ.લી. એ ૨૦૦લિટર પાણીમાં મિક્સ કરી એક એકર વિસ્તારમાં છંટકાવ કરવાથી પાનનાં ટપકાના રોગનું નિયંત્રણ થાય છે તેમજ સૂક્ષ્મ પોષક તત્વોની પૂર્તિ સાથે છોડનો સર્વાંગી વૃદ્ધિ વિકાસ થાય છે.
- પાક અવસ્થાના ૧૨૦ દિવસ પછી વેનગાર્ડ ૧૫૦૦ પી.પી.એમ ૧લિટર + સ્માર્ટઝીક ૨૫૦મિ.લી. + રનોફ-૧૦૦ ૬૦મિ.લી. એ ૨૦૦લિટર પાણીમાં મિક્સ કરી એક એકર વિસ્તારમાં છંટકાવ કરવાથી કિટકોનું અસરકારક નિયંત્રણ સાથે પાકમાં રહેલ ઝીકની ઉણપને દૂર કરે છે અને છોડમાં નાઇટ્રોજન ચયાપચયની પ્રક્રિયા ઝડપી બનાવે છે.

## એગ્રીલેન્ડના જૈવિક ઉત્પાદનોનું કેળાના પાકમાં એક એકર દીઠ પ્રમાણ



મોનીટર  
૧ કિલો



યોર્કર  
૨૫૦ ગ્રામ



સુડોઝોન  
૫૦૦ ગ્રામ



બાયોસોફ્ટ  
૫૦૦ ગ્રામ



બાયોફીલ્ડ કોમ્બો  
૩ કિલો



માઇકોઝોન  
૧૦૦ ગ્રામ



મી. સલ્ફર  
૩ કિલો



બાયોફીલ્ડ  
૧ લિટર



સેફ્ટોન  
૧ કિલો



એન્ટીટી  
૫૦૦ મિ.લી.



લાઇફલાઇન  
૫૦૦ મિ.લી.



રનોફ-૧૦૦  
૨૫૦ મિ.લી.



વેનગાર્ડ ૧૫૦૦ ppm  
૧ લિટર



સ્માર્ટઝીક  
૫૦૦ મિ.લી.



Surface Technology



ISO 9001:2015



IMO Approved



CRISIL MSE 2 Rated Company



DSIR Approved R&D Center



ZED Certification



GeM Approved

